

СУСІДІВ НЕ ВИБИРАЮТЬ

Наприкінці квітня у польському місті Любліні пройшов тиждень української культури

Якраз перед відрядженням у Польщу я випадково зустрів у місті знайомого, вже старшого чоловіка, який народився на перемиській землі, а після війни змушений був переселитися на Україну. Він дуже зацікавлений зустрічі, бо ніхто не міг знайти кийків комерційний банк, де приймали б гроші «на українській армію», як я «чоловік з газети», мусив би, на його думку, знати про такі речі.

— Маю трохи зайвих грошей, — усміхався мій співбесідник. — Скільки там мені, старому треба? Розумієте, совіцька імперія успішно розлагоджується, а ми без власної армії. Та у такому хвості, якщо до того піде, на одному закордонні розділяти Україну, як ласковий пірід, на окремі шматки. Ще невідомо, як поведеться б у критичній ситуації наші свідки над Віслою. Вони й тепер часто-густо — і в пресі, і по телебаченню, і в наукових працях, і в публічних виступах — називають Галичину Мало-польською Милоснію Львова, судячи з їхньої поведінки, сліплять і бачать його польським містом, А в Перемішці знаєте, що робиться? Не хочуть віддати Українцям їхньої катедри, і не тільки віддати, — позичити не бачать навіть на п'ять років позичити збудувати новий храм Свєтєтє, і ще в сорокових роках прокурили поляки дощ до сусіда ніколи не буде. Тепер бачу, що не помилявся.

Трохи збитий з шателюку та кимі, шкрявнувши я намагався явсьо, переказати його, що не варто так усю драматизувати і узгодити, що катедра у Перемішці законала гру на фанатичній, яка протиняється передачі катедри греко-католикам, не зазначаючи на прийнятє рішення керівництва польського духовенства. Адже не шовіністи визначають сьогодні по-

літику Польщі і не такі вони вже страшні, як їх малюють. Справді, в минулому було завдано чимало взаємних образ, нещастя і болей. Але як вирішити, чия вина більша? Та й як треба? Чи не настав уже найвищий час, щоб простити все одне одному? Бо без взаємного вибачення та прощення неможливо відкрити і ширинитись вперед, будувати добросусідські тривалі відносини. А вони потрібні для України на шляху до справжньої незалежності не менш ніж національна армія.

— Може й так, — кивнув головою мій знайомий. — Дій бже, або я помиляюсь. Ви, чоловік, трохи по-іншому на все це дивитесь. — Так сказав і пішов на всякий випадок у Західно-Український комерційний банк, як я йому нарадив, хоч і не впевнений, чи є там відповідний рахунок.

Подібну настороженість, недовіру, якусь упевненість я почув і у Польщі, тільки вже з обох боків від кожного з нас літнього панна, який добре знає про ОУН і УПА та драматичні події на Волині, але «забув» про Армію Крайову і опрацюю «Вісця». Пекучалось, важко думати, обтримати сподіваний милозлого, бути об'єктивним доволанням:

На цьому фоні тікоче окреслюється роль Тижня української культури, організованого, передовсім, людьми молодими з українськими і польськими студентами Люблінського католицького університету, представниками Спільни Українців Польщі, Фондуші імені Св. Бартоломія, Свєрстєрним комітетом, голубою якого ніби постійно вухав, братом цього Тижня, стала святкова літургія, яку відслужив владика Іван Мартинович (Перемиський), та духовно піднесена мелодія оркестру

Св. Миколая (Люблін). Немає змоги та, очевидно, й потреби характеризувати всі виступи, які тут доповні. Варто лише назвати окремих авторів і теми їхніх виступів, щоб відчутти ту атмосферу, яка панувала в університеті шість днів: професор Рішард Лужиня (Краків—Люблін) — «Юзеф Лободовський — як представник суарійської школи» в сучасній польській поезії; Євген Свєрстєк (Київ) — «Про Василя Стуса»; доктор Василь Назарук (Варшава) — «Богдан Антонович»; Михайло Сєльвачов (Київ) — «Сучасне українське мистецтво»; професор Тадеуш Хмєловський (Краків — Люблін) — «Мої зустрічі з Україною»; магистр Ярослав Гєрма (Львів) — «Сучасне церковне українське мистецтво у Перемиській дієцєзї»; доктор Володимєр Мокрий (Краків) — «Мотиви неба в українській літературі»; Микола Рябчук (Київ) — «Сучасна українська література»; професор Богдан Осєдлєч (Бєрлін) — «Об'єктивність української співпраці понад націоналізмами» та ін. Хороше враження справила вступ молоді поетичної групи «Бу-Ба-Бу» (Київ), чимало відбудувати збрала виставка творів художників групи «Шлях» зі Львова. Та чи не найбільше зацікавлення викликала на завершенні Тижня дискусія, яку провадив головний редактор двоюмного польсько-українського журналу «Зустріч» Мірослав Чєх (Варшава).

Сподіваюсь, що кілька думок з цієї дискусії заслуговують на увагу читачів «МТ». Зокрема, Богдан Осєдлєч запропонував як зразок для поляків і українців модель польсько-французького порозуміння з ним погодився Євген Свєрстєк, хоча існує певна

невідповідність, оскільки Україна поки що не є суверенною державою. До речі, Свєрстєк взагалі, що не варто перемішувати антиукраїнськими статтями, які з'являються у польській пресі. Треба дати можливість висловитись всім. До того ж, у поважних польських виданнях друкуються, в основному, дуже доброзичливі щодо нас, українців, матеріали. Однак зауважте письменників, грек, коли люди зустрічаються на порозі храму. У нас багато християнської фразеології і мало християнських почуттів. Ми належимо до нації, дуже облібленої історичною справедливістю, і хто нам допоможе, як же ми самі?

Представник Товариства Лева Ігор Добко справедливо зауважив, що для розвитку польсько-української співпраці треба ширше орієнтуватись на молоді, яка поважає історичних стереотипів.

Що ж, без сумніву, Тиждень української культури, прекрасною організований студентами, став гарною взірцем мартові молоді України. Чому молоді заходять не прохотити б частіше, і не тільки у Польщі, а в Україні, українською мовою польською і українською культури? У цьому мають б допомогти студентам і вчителі, спільні і громадські організації, і організації, які проводять такіх дискусій, інтерв'ю, окремі інтелектуальні зустрічі. І певною мірою матеріально. Що обличення немає, іпнотєр шляху, як череш зустрічі і співпраці.

І, нарешті, справедливо: краще образ та мелодія, ніж знайомих і добродійно сказав: «Ви не знаєте, де той банк пої, має катедра і польсько-української співпраці? Складіть там у мене старечку гроші».

Степан КУРПІЛЬ.